

Велислав Д. Иванов – ОБРАЗИ И ОТРАЖЕНИЯ

Пролог

Сценичната треска е винаги така силна, както първия път. Виждам, че барът е едва наполовина пълен, и зная, че малцина са тук заради музиката, но коленете тръпнат като на дълго мечтана среща, а устните пресъхват сякаш в пустош. Докато изчаквам собственика с кресливия си тембър да обяви групата, усещам как лека струйка пот се спуска от челото по кривата на веждата и завършва с тих плисък върху извивката на тенор-саксофона ми. Осъзнавам, че моето име вече е прозвучало, така че забърсвам инструмента с ръка, отпивам дълга глътка вода и се отправям към сцената в ъгъла, усмирявайки своето сърцебиене.

Двата прожектора ме заслепяват и докато благодаря и обявявам първата песен, виждам единствено две светли луни в мътносин мрак, така че не зная дали приковавам вниманието, или посетителите тихо отпиват от питиетата си, без да проявяват интерес към квартета в ъгъла. Обръщам се към тримата си колеги, изчаквам погледът ми да се проясни, поглеждам всеки от тях – Гърлото, Черния, Контето – и кимвам в знак за начало.

Чуват се ясните отсечени басови фрази на Гърлото, които като крещящ морзов сигнал задават рамката на синкопирания ритъм. Още с първото повторение, убеден съм, мотивът, върху който ще изградим своята импровизация, прониква в съзнанието на всеки в бара и няма да го напусне в следващите осем минути. И всичко това за броени секунди, с няколко ноти, излезли от грапавите пръсти на Гърлото. Възхитителен е.

В него познах своя басист още с първото ни ръкостискане. Преди година в одимен и слабо осветен бар той се представи и се здрависа с мен, силно стискайки ръката ми в своите длани, загрубели от бяг по грифа и теглене на плътните струни. Без да сме разменили и дума, вече знаех, че е контрабасист, и бях сигурен, че ще свирим заедно. Не знаех обаче за мащаба на неговия порок, който му е донесъл и прякора. В ежедневните ни дълги репетиции не съм го виждал да пие вода, единствено уиски и коктейли, но това не помрачава разсъдъка му, нито го разконцентрира при свирене. Напротив, винаги е прецизен, а понякога, както в момента, свири като полубог. Нарича слабостта си „зарездане с бензин“, макар да не я признава за пристрастеност. Нямам представа какъв е и как свири, когато е трезвен; съмнявам се, че дори и жена му знае. Женен е, има и дете, показвал ми е снимка, но не вярвам да им отделя много време. Винаги е пръв на репетиции, вече обърнал обемистата си манерка; винаги остава последен в бара, проникновено разглеждайки образите по дъната на чашите.

Чувам как почти неусетно, като среднощен апаш, се прокрадват и чинелите на суинг ритъма на Черния, как обгръщат и допълват акцентите на баса. Черния отсича устойчива и отмерена пулсация в сто и дванайсет удара в минута, която ме достига през барабаните и звуковите вълни, извирайки пряко от негърската му сърцевина. Виждам как всеки негов мускул е впрегнат в ярема на ритъма, а той диша с отворена уста и изплезен език в израз на сублимно удоволствие.

Намерих го преди няколко месеца в закътан квартален локал, метеше под масите, единствената нелегална работа, която можел да си намери. След участието на групата и малко преди заведението да заспи, той застана на барабаните, убеден, че никой не го вижда. Тогава усетих този пулс и ясната отмереност на свиренето му, които идваха сякаш не от моравочерните му ръце, а от трептенията на земните недра. Не ми обясни къде се е научил да свири; всъщност нашият език му е труден, използва предимно съществителни и инфинитиви; говори много по-лесно с акорди и ритъм. С баща му избягали от жестокости в Заир, без да се установят някъде за постоянно; така стигнали

и дотук. Надявам се да не го хванат и върнат в родината му, бих изгубил страхотен барабанист. Всъщност лесно ми е да си го представя как удря безспир говорещия барабан, шаман пред тотема, докато племето танцува около него; как изпада във възторжен транс, общувайки със своите древни богове.

Но ето че съвършенството на хипнотичния ритъм бива разсипано от кривите акорди на Контето. Крехки, когато трябва да бъдат твърди; тежки, когато мелодията подканва към ефирност, звуците, които създава, са лишени от всякакъв музикален усет. Изпитва нужда да доминира звука на останалите, да потопи и удави всички инструменти в своята дисонансна хармония. Не осъзнава, че най-съвършеният тон е тишината, че всяка нота, сложена над нея, трябва да я допълва и зачита. Всеки негов звук я разваля, всеки негов акорд я разгражда.

Ако не беше Контето, щяхме да бъдем наистина превъзходен квартет. Не го държим поради приятелство или от учтивост, той всъщност е така арогантен и равнодушен към чувствата на околните, каквото е всъщност и свиренето му. Дори не знае, че го наричаме така заради оперетните му облекла в ярко несъответствие с начина, по който сме облечени ние. Контето – по-скоро неговият баща – обаче е състоятелен; озвучаването ни, наистина първокачествено, е негово; дори настоящото ни участие се случва благодарение на неговите контакти. Единствен от нас той е ходил в консерватория. На репетиции реди безспир музикални термини, непонятни за нас; непрекъснато дава и примери с класически произведения на мъртви композитори, които никога не сме чували. В тези моменти, както и сега, когато като сакат касапин умъртвява музиката ни, го ненавиждам от дън душа, превзет простак, и се моля за деня, в който той ще стане излишен в нашата музикална ладия и с бунтовни песни ще го изхвърлим през борда.

Ритмично настъпва и тактът, в който моят тенор-саксофон трябва да влезе. Внимателно захапвам наустника, поемам въздух, намествам пръстите върху клапите, наум тактувам *раз-два-три-четири, раз-два-три* и надувам божествения си бемол на Колтрейн, чието произведение всъщност свирим. Редувам тона с малката терца на до диеза, което е и основната тема, гениално проста, всеки от слушателите, зная, ще я свирука по пътя обратно, след което устремявам свистенето на звука по ладовете във всевъзможни вариации, като ту акцентирам върху изградения пулсиращ ритъм, ту елегантно излизам от него само за да се завърна с по-бясна импровизация. Всъщност сме репетирали всяка нота до механично запаметяване, така че дори не се замислям какво трябва да направя и накъде да насоча звука си, пръстите сами се движат по клапите подобно на пъргави паячета.

Но още от началния си бемол усещам нещо непривично; нещо, което не се е случвало други вечери. С всяка нова нота чувствам как изтръгвам мелодията от устните на Колтрейн и я заявявам като своя собствена. Това са същите честоти, същите тонове, които съм слушал толкова пъти на записите му, които съм възпроизвеждал стотици пъти и на репетиции, но докато ги свиря тази вечер, осъзнавам как се възнасям високо, високо над шаманските чинели на Черния, над блажения бас на Гърлото, над вулгарните акорди на Контето. Вдъхвам божественост на тенор-саксофона с нотите на Колтрейн, но те вече не са негови. В сублимните моменти на своето соло усещам как за едва доловим миг докосвам Тона с върха на инструмента. Зървам двете луни на прожекторите да чертаят вечности в смътните сенки.

Не разбирам какво се случва, какво свиря и как преминава времето. Възвръщам сетивата си минути след последния бис, задъхан, лепнещ в пот и тръпнещ. Осъзнавам как съвършеният момент е продължил час, заслепил ме е и е отминал. Виждам как останалите прибират своите инструменти и се приближавам до Гърлото.

– Тази вечер... се случи нещо различно, нали?

Той ме поглежда, свива рамене и ме придърпва, използва извивката на тенор-саксофона, за да го уподоби на бутилка, и с жест, като че я обръща, простичко заявява:
– Щом казваш... А сега, да заредим с бензин!
Отдалечава се бавно към стелаж с бутилките, гръмко смеещ се на шегата си, докато в съзнанието ми кънтежът от кикота се слива с остатъците от джаза.